

Мұқағали Мақатаев

Райымбек! Райымбек!

Мұқағали Мақатаев
Райымбек! Райымбек!

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=22579542

РАЙЫМБЕК! РАЙЫМБЕК!:

Содержание

РАЙЫМБЕК! РАЙЫМБЕК!

4

Конец ознакомительного фрагмента.

12

МУҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ РАЙЫМБЕК! РАЙЫМБЕК!

РАЙЫМБЕК! РАЙЫМБЕК!

МУҚАҒАЛИ МАҚАТАЕВ

(1931–1976)

I

«Қара таудың басынан көш келеді».
Қара жорға шайқалып, бос келеді.
Қара күнді жамылып, қара қазақ
Қара түнді басынан кешкен еді.

Қара қайғы көрсетпей ештеңені,
Қара жауы қанатын кескен еді.
Шұлғау болып қыздардың кестелері,
Талай қара шаңырақ өшкен еді.

«Қара таудың басынан көш келеді!!!»

Қара жұртта бықсыған шала қалған,
Аналардан ес кеткен, балалардан.
Тал да таппай қармауға жағалаудан,
Ақыл қашқан адыра бабалардан.
Қандай қарғыс атты екен қайран елді?!
Қайда барып тығылар паналауға?!

Қайда барып, қалжырап жатыр екен?!
Қандай сорды сортаңын татар екен?!
Көр болса да болса екен қазақ жері,
Қазақ жері болғасын – Атамекен.

...Көш келеді, боздатып боз даланы,
Көз ұшында боз сағым қозғалады.
Әлдекімнің естілсе созған әні,
Әлдекімдер аңырап жоқтау айтса,
Әр кеудеде бір шемең қозданады
Әр қазақтың естіліп боздағаны.

«Қауқары жоқ қайран жұрт, қайран халық,
Сайран салып жатушы ең, жайлау барып.
Опат болып, ақ ордаң ойранданып,
Қара жауың әкеліп қара қайғы,
Тас уатты-ау төбеңе тайраң қағып.
Аңырауды доғарып, аттан қазақ!
Алты жасар ұлыңды майданға алып».

Шұбатылған шаң көріп алыстағы,
Қабай-жырау жар сала дауыстады:
– Жау келеді, жұртым-ау, жау келеді!
Жаудан қалған жемтікке жабысқалы,
Тағдырынды біржола тауысқалы...
Сап түзеді қажыған нар боздақтар,
Қара жаумен қайтадан алысқалы,
Қайта қозып қазақтың намыстары.

Қайта шулап, жамырап қатын, бала,
Қанға шөлдеп, қаңырсып жатыр дала.
Қайта жауып, жай оты шатырлаған,
Қайта төнген тамұқтың сотын қара.
Қара жауы қайтадан лап қойды,
Кезек бермей пақырға, батырға да.
Қазақ қанын сылқытып жатыр дала...

Қиқулаған қалың қол, құйын дерсің,
Қайтып оған шағын жұрт тыйым берсің,
Тозған жұртты топырлап, тапап кетті,
Қатыгез жау қайсыбір бұйым көрсін.

Боздақтардың желкесін шайнап кетті,
Қалған малды қайтадан айдап кетті,
Қанжығаға байланған қыз-келіншек,
Бозторғайы шырылдап, сайрап кетті.
Хас батырдың көзі еді қара жорға,
Қара жаудың астында ойнап кетті.

(Кім айдаса, соныкі түздің малы)
Қара жауға қатын боп қыздың бәрі,
Әр өлікке жалп беріп, қонып жатыр,
Даланың түндік қанат құзғындары.

Тұяқ та жоқ тігерге дым қалмаған,
Жау жалмаған, жабысып, құм жалмаған,
Сырлар бар-ау қойнында, туған далам,
Ақтарылған қанынан қазағыңның,
Құзғыны да Құдайдың құр қалмаған.
Сенде ме?..
Сенде сұмдық сыр бар, далам...

Қан сасыған далаға қарайды да,
Қуған боп жүр құзғынды Қабай жырау:
– Пәруәрдігер, неғылған сұмдық еді!
Өңім бе, әлде түсім бе, қалай мынау?!

Боздақтардың даланы бояп қаны,
Құзғындар да әнеки тояттады...
Өңім болса, Тәңірім, тарт жанымды,
Түсім болса, ұйқыңнан оятпағын?
Оятпағын, мәңгілік оятпағын?!

О, Тәңірім! Неғылған шаққа айналды?!
Бір өзіңе жалынып, жақ байланды,
Түнің тұтып, ақ таңың атпай қалды,
Не қылығы жұртымның жақпай қалды
Көлім кеуіп, өзенім ақпай қалды,

О, Тәңірім!
Неғылған шаққа айналды?!

Қаусаттың-ау іргемді қара жауым,
Қан боп ақсын басыңа қара жауын!
Қатын, қызың күң болып әр есікте,
Құл боп өтсін мәңгілік балаларың!

Ордаң опат, айырыл елдігіңнен,
Босамасын басың бір шерлі күннен,
Тоз-тоз болып ұрпағың әр қиянда,
Билігіңнен айырыл, теңдігіңнен!

...Байқап еді өліктің қозғап бәрін,
Бәрі де өлік, бірі де сөз қатпады.
Қабай-жырау басы ауған жаққа кетті,
Құзғындарға қалдырып боздақтарын!..

Кете барған, артына бұрылмаған,
Аят оқып, ішінен сыбырлаған.
Қозыкөш жер қырғыннан ұзағанда,
Құлын-дауыс естілді шырылдаған.

Аппақ нұрын жинап ап, тауға келіп,
Күн де батып барады қанға бөгіп,
– О, Жасаған, кімдікі әлгі дауыс.
Тірілді ме артымда қалған өлік!?

Жетім қалған құлындай құлдыраған,

Көз ұшында бір қара бұлдыраған.
Тағат етіп тұруға дәрмен қайда,
Аттың басын сол жаққа бұрды баба.
...Есі кеткен алдында тұрды бала.

Ат үстінен баланы алдына алып,
Бір алданыш тапқандай шал жұбанып.
Қырғын көрген қызыл Күн қырдан асты,
Қызыл-күрең қанына тауды малып.

– Сен ғанасың, құлыным, сен ғанасың,
Мен де көпке бармаспын, сен қаласың.
Ойран болған ордаңның орнына кеп,
Отау тігіп, оттарын сен жағасың!

II

Дала жатыр.
Сағымы ширатыла,
Бара жатыр қырына, бұйратына.
Екі жетім, бұлақтың басындағы
Әулиенің бұрылды зиратына.

Бастарына іс түскен шақты ойлаған,
Ағашыңа пәнделер ақ байлаған.
Құлан жортса құтылмас құла-дала

Құлазыған, иесіз жатты айнала.

Керуен жол қасынан кесіп өткен,
Осы жерді әулие бесік еткен.
Мұсылмандар ғибрат етуші еді,
Мұндар-тірлік мұқалтып, ескі кеткен.

Әулиенің бас иіп мекеніне,
Мұсылмандық парызын өтеді де,
Қабай жырау қайтадан еріп кетті,
Қажап тұрған ойының жетегіне.

«Жайлауымды жау алып,
Өрісімді өрт алып,
Өзегімді дерт алып,
Келдім саған, әулие!
Боздақтарым жоғалып,
Боз кебінге оранып,
Маңдайымнан сор ағып,
Келіп тұрмын, әулие.
Қыздарымды қатын ғып,
Шаңырағымды отын ғып.
Отауымды топыр ғып,
Отанымды қоқыр ғып,
Ойран етті, әулие!
Қан сасыған даламның,
Қатын менен баламның,
Кегін қайтіп алармын?
Жебеп жібер, әулие?!

Елінің есін кіргізер,
Жерінен малын ергізер,
Жауына зауал төнгізер,
Қырықпышақ хандарды,
Қылығына көнгізер,
Дегеніне сенгізер,
Соңынан жұртын ергізер,
Бар қазақтан – бір қазақ
Тумас па екен, әулие?!
Көкірегім күркілдеп,
Көзімнің асты көлкілдеп,
Ақ сақалым желпілдеп,
Кәрі басым селкілдеп,
Бас ауған жаққа барамын.
Іздесем кімді табамын?
Бағыт сілте, әулие?!
Айтса тілін алдырған.
Алмастан оғын жондырған.
Ата-қазақ баласын Алақанға қондырған.
Бар қазақтан – бір қазақ,
Табар ма екем, әулие?»»

* * *

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.